

Dla Turysty

Na terenie Gminy Lutowiska funkcjonuje ponad 60 ośrodków oferujących noclegi w różnym standardzie (hotele, pensjonaty, gospodarstwa agroturystyczne, kwatery prywatne, schroniska, pola biwakowe) z łączną liczbą miejsc noclegowych ok. 2000. W większości są to obiekty całoroczne. Na gości czeka także bogata baza gastronomiczna oferująca kuchnię regionalną, w tym dziczyznę.

Na wszystkich, którzy lubią aktywnie spędzać czas czeka:

- 145 kilometrów szlaków pieszych o zróżnicowanym stopniu trudności, prowadzących dolinami istniejących i nieistniejących wsi oraz najwyższymi partiami Bieszczadów Wysokich. Trasy wiodą m.in. na Połoninę Wetlińską, Połoninę Caryńską, Bukowe Berdo, Szeroki Wierch, Tarnicę, Małą i Wielką Rawkę, pasmo Otrytu, dolinę Caryńskiego, Hulskiego i Krywego oraz do źródeł Sanu
- 106 kilometrów szlaków rowerowych prowadzących po drogach utwardzonych, szutrowych i leśnych
- bogata oferta dla miłośników jazdy w siodle — na terenie gminy działa 6 ośrodków jeździeckich oferujących naukę jazdy konnej, rajdy jedno i kilkudniowe, wycieczki konne, a zimą kuligi; wszystkie ośrodki prowadzą jazdy pod okiem instruktorów jeździectwa – przodowników GTJ PTTK, w większości 2 stopnia; do konnych wędrówek przygotowano 142 kilometry szlaków konnych
- ciekawa oferta zimowa— wyciąg narciarski w miejscowości Dwerniczek, możliwość uprawiania narciarstwa skitowego i biegowego oraz wędrówek na raketach śnieżnych
- bogactwo fauny i flory pozwalające na uprawianie rozmaitych form turystyki przyrodniczej.

Szczegółowe informacje na temat bazy noclegowej oraz oferty turystycznej znajdują się na stronie internetowej

www.lutowiska.pl

Ważne informacje

Gmina Lutowiska leży w strefie nadgranicznej. Ze względu na częste kontrole przeprowadzane przez funkcjonariuszy Straży Granicznej każdy turysta powinien posiadać przy sobie dokument tożsamości.

Informacja GOPR

Jeśli masz możliwość, zwłaszcza w okresie zimowym, przed wyjściem na wycieczkę zasięgnij opinii ratowników o stanie szlaku i prognozie pogody. Pamiętaj—aura w górach bywa szczególnie zmienna.

TELEFONY ALARMOWE: 985 lub 601 100 300

Informacja turystyczna

Gminne Centrum Informacji w Lutowiskach
38-713 Lutowiska 14
Tel/Fax. +48134610313
e-mail: gci@lutowiska.pl
www.lutowiska.pl

Ośrodek Informacji i Edukacji Turystycznej BdPN w Lutowiskach
38-713 Lutowiska 2
Tel. +48134610350
e-mail: oiie@bdpn.pl
www.bdpn.pl

URZĄD GMINY LUTOWISKA

38 - 713 Lutowiska 14

powiat bieszczadzki, województwo podkarpackie

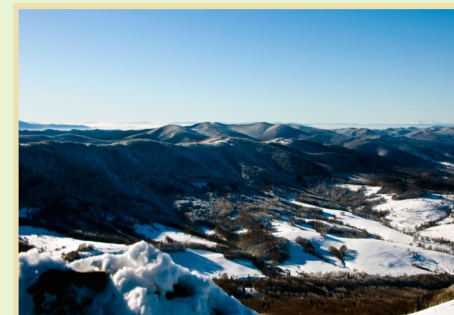
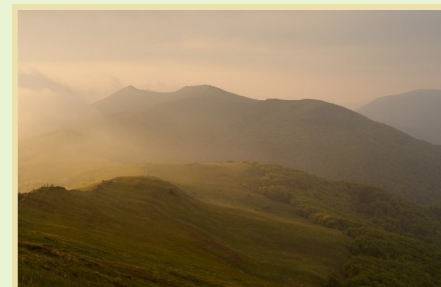
tel.: +48 134610013

www.lutowiska.pl

e-mail: gmina@lutowiska.pl

Gmina Lutowiska

**Zapraszamy
w
Bieszczady**

O nas

Gmina Lutowiska położona jest w południowo – wschodniej części województwa podkarpackiego, w powiecie bieszczadzkim. Jest gminą graniczną, sąsiadującą jednocześnie z Ukrainą i Słowacją. Swym zasięgiem obejmuje najwyższe partie polskich Bieszczadów oraz malowniczą dolinę górnego Sanu. Połowa obszaru gminy objęta jest ścisłą ochroną przyrody w ramach Bieszczadzkiego Parku Narodowego. Niezwykłe walory krajobrazowe i przyrodnicze tych terenów powodują, że Lutowiska są gminą typowo turystyczną, w której można spędzić niezapomniane chwile.

Trochę historii

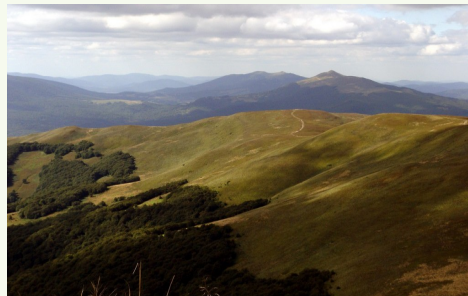
Nazwa Lutowiska wywodzi się od ruskiego słowa „litowyszczę”, oznaczającego miejsce letnich wypasów bydła. Wieś założono w XVI wieku na prawie włoskim w dobrach należących do rodziny Stadnickich. Pierwsza wzmianka o Lutowiskach pochodzi z 1580 roku. Wieś ulokowana została na skrzyżowaniu uczęszczanych szlaków handlowych: z Sanoka do Siedmiogrodu i z Przemyśla przez Przelęcz Użocką do Użgorodu. Na wschód prowadził też lokalny szlak Przez Turkę do

Droho bycz a. Na początku XVIII w., dzięki staraniom Ludwika Urbańskiego – ówczesnego właściciela wsi - Lutowiska otrzymały prawa miejskie. Nowe miasteczko nazywano pierwotnie Urbaniami.

W roku 1742 miejscowość otrzymała od króla Augusta III prawo odbywania dziesięciu jarmarków rocznie (dla porównania Sanok i Lesko miały tylko po dwa jarmarki). W XIX wieku lutowiskie jarmarki słynne były w całej środkowej Europie. Handlowano głównie wołami wypasnymi na połoninach. Było to siwe, długorogie bydło, tzw. węgierskie, kupowane chętnie nawet przez kupców z zachodniej Europy. W czasie jarmarku całe Lutowiska zatłoczone były bydłem, jednorazowo trafiało tu nawet kilka tysięcy sztuk zwierząt. Centrum

ówczesnych Lutowisk stanowiły dwa sąsiadujące ze sobą rynki, wokół których skupiały się drewniane domy, należące przeważnie do Żydów, stanowiących większość mieszkańców miasteczka. Lutowiska utraciły prawa miejskie w roku 1919, lecz mimo to aż do wybuchu II wojny światowej stanowiły znaczące centrum handlowe i administracyjne regionu. W czasie spisu ludności

w roku 1921 stwierdzono istnienie 261 domów, zamieszkałych przez 2125 osób. W roku 1939 osada liczyła już ok. 3500 mieszkańców. Lata wojenne przyniosły kres świetności Lutowisk. W czerwcu 1942 gestapowcy przybyli z Ustrzyk Dolnych rozstrzelali ok. 650 miejscowych Żydów, a następnie spalili synagogę i większość drewnianej zabudowy miejscowości. W latach 1945 – 1951 Lutowiska znalazły się granicach ZSRR, a nazwę wsi zmieniono na Szewczenko. Pierwotną nazwę przywrócono dopiero w 1957 roku. Pod koniec 1951 roku podczas tzw. wyrównywania granic osada wróciła do Polski. Ludność dotychczas tu mieszkającą wysiedlono, a na jej miejsce przesiedlono mieszkańców z terenów Sokalszczyzny i Hrubieszowszczyzny. W tym samym roku Lutowiska stały się siedzibą gminy.

Fauna i flora

Obok malowniczych krajobrazów największym bogactwem naszej gminy jest wspaniała bieszczadzka przyroda. To co wyróżnia Bieszczady na tle innych gór, to wyjątkowy układ pięter roślinnych. W Bieszczadach wyróżnić można trzy piętra roślinne:

I - piętro pogórzy, czyli dolin, sięgające do około 700 - 800 m npm

II - piętro regla dolnego sięgające do wysokości około 1150 m npm

III - piętro połonin czyli zbiorowisk subalpejskich i alpejskich, rozciągające się od górnej granicy lasu po najwyższe szczyty.

Fauna Bieszczadzka może poszczycić się 25 gatunkami ryb, wieloma gatunkami płazów (m.in. salamandra plamista i traszka górską) i gadów (m.in. jaszczurka zwinka, żmija zygzakowata, gniewosz plamisty i wąż Eskulapa), około 200 gatunkami ptaków (m.in. orlik krzykliwy, siwerniak, orzeł przedni, dzięcioł trójpalczasty, puchacz, drożd skalny, bocian czarny, puszczyk uralski) oraz

51 gatunkami ssaków (w tym: niedźwiedź brunatny, żubr, ryś, wilk, żbik, jeleń szlachetny). Flora Bieszczadzka liczy około 900 gatunków, w tym 27 gatunków roślin endemicznych.

Co warto zobaczyć

- Zabytkowe obiekty sakralne—cerkiew w Smolniku (nad Sanem), cerkiew w Chmielu, kościół w Dwerniku i neogotycki kościół w Lutowiskach
- Ruiny cerkwi w miejscowości Krywe i Hulskie
- Zabytkowe cmentarze w miejscowościach Smolnik, Caryńskie, Hulskie, Dźwiniacz Górny, Beniowa, Bukowiec, Sianki, Wołosate
- Ekomuzea „Trzy kultury” Lutowiskach i „W Krainie Bojków” w Zatwarnicy
- Pokazową zagrodę żubrów w Muczmem
- Punkty widokowe z niepowtarzalnymi panoramami w Lutowiskach, Brzegach Górnych, Tarnawie Niższej i Stuposianach

Imprezy cykliczne

- Wyścigi Psich Zaprzęgów „W Krainie Wilka” (Lutowiska – styczeń /luty)
- Bieg Narciarski „W Krainie Trzech Kultur” (Lutowiska - styczeń/luty)
- Powojenne Targi Końskie (Lutowiska—lipiec)
- Dzień Żubra (Lutowiska—sierpień)
- Święto Jagody (Dwernik—lipiec)
- Kiermasz Bojkowski (Zatwarnica—lipiec)
- Święto Chmielu (Chmiel—sierpień)

